

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 17. avgusta 1859.

Oklic.

Ta in pa prihodnji mesec se delijo konjske premije večidel po vseh deželah našega cesarstva.

Za kranjsko deželo se bojo te premije delile spet letos v Kranji, in sicer 25. dan t. m.

Delijo se te premije po začasni novi postavi le kobilam, in sicer: močnim, lepim in za pleme dobrim kobilam od 4. do 7. leta z lepim še sesajočim žebetom, in pa triletnim žebicam (kobilicam), ktere kažejo, da bojo dobre za pleme, pa še niso bile vprežene. Kdor hoče premijo dobiti, mora z županovim pismom skazati, da je kobila že njegova bila še preden je breja bila s tem žebetom, ktero pri nji še sesà, — pa tudi zavolj triletne žebice mora skazati, da jo je domá od svoje kobile izredil.

Za razdelitev je sopet v Kranji namenjenih 7 premij: najlepši kobilam s sesavnim žebetom 15 cekinov, — trem takim pa po 5 cekinov — najlepši triletne žebici 10 cekinov, dvema takima pa po 5 cekinov.

Dozdaj se še ni dosti lepe živine vleklo za te premije, in marsiktero je doletela premija, ki je res ni vredna bila, pa dala se ji je vendar, da ljudje ne mislijo, da se jim cekini le kažejo, dajó pa ne. Morebiti bo letos bolje.

Živino kopati.

Živino kopati je poleti kaj dobro, ker odverne marsiktero hudo in naglo bolezen, zoper ktero ni lahko pomoči.

Al če se živina koplje, se mora to pametno goditi, zakaj živinski život je kakor človeški život, kteremu, če je prevroč in poten, kopanje ne tekne, marveč mu škoduje. Skušnje učé, da marsikter konj je pljučno bolezen že dobil v vodi, če so ga prevročega kopat gnali, marsikter je že za mertudom (božjim žlakom) hitro poginil.

Velika vročina slabi živino kakor človeka; merzla voda ga pa hladi in ga močnega stori, ako se pametno koplje v nji.

Treba je tedaj pri kopanju živine vediti to-le:

1. Živina se ne sme nikoli v vodo gnati, kadar je ravno izprežena bila in je težko vozila ali hitro letela in je po delu zlo vroča in spotena.

2. Najpametnejše je živino zjutraj kopati; zvečer je vsaka delavna živina bolj vroča po gorkoti svojega lastnega trupla pa tudi po unanji vročini.

3. Nikoli se ne sme živina predolgo kopati, ker predolgo kopanje v merzli vodi ji več moči vzame kakor ji je dá. Deset do petnajst minut je dosti.

4. Tudi berž potem, ko se je živina najedla, se ne sme v vodo gnati. S polnim vampom ne tekne kopanje za to ne, ker želodec neha v vodi prekuhovati ali prebavljati povžito jéd, in se zatega voljo lahko kakošna bolezen začne.

Gospodarske skušnje.

(Kako se zve: kateri krompir je bolji?) Vlij v lonec 1 bokal (firkelj) vode in raztopi v vodi 13 lotov (natanjčne vage) kuhinske soli. Potem položi krompir

srednje debelosti noter. Ako ti ostane krompir na dnu, je to znamenje, da je posebno dober, — ako ti plava krompir ravno te debelosti na verhu, ti kaže, da nima močnatih delov dosti v sebi, tedaj ni tako dober kot uni, ki na dnu obleži. Bolj ko se tedaj krompir dnu bliža, toliko bolji je, ne le za žganjarije, temuč tudi za kuho in jed, zakaj več ali manj močica ali štirke ga stori boljšega ali slabejega.

(Ali konj več vleče ali vol?) Od čudne stave smo brali te dni. Dva kmetovavca v Valensieni na Francozkem sta stavila: ali je za težko vprego konj bolji ali vol? 100 centov repe je bilo tri nemške milje deleč peljati. Štirje močni konji so jo pripeljali v 3 urah in 6 minutah, — štirje voli pa so potrebovali 7 minut več. Sila velika množica ljudi jih je spremljala. Konji so tako spoteni, da je voda z njih tekla, prišli na svoje mesto, voli so bili čisto suhi. Pokazalo se je iz te skušnje očitno, da je vol za težko vprego veliko bolji, to je, da dosti več brez velikega truda sterpi kakor konj in je tedaj za kmetijske opravila bolji. Da bi pač gospodarji takih naukov v nemar ne pušali!

(Brenceljni se odženó od živine), ki so ji včasih sila nadležni, zlasti mladi živini, ako se život na tistih krajih, kamor se ta merčes najraje vseda, pomaže z jesihom, ribjo mastjo ali pa s kako drugo mašobo, kateri je bilo nekoliko kapljic terpentinovnega olja primešana. Najbolji je sicer brenceljno olje (Bremsenöl), al to olje zlo smerdi in saj za konje ni, ki se v kočije vpregajo.

Ozír po kmetijskem in obertnijskem svetu.

(Znajdba prižigavnih klinčkov). Tiste klinčke (Streichhölzchen), kteri so spodrinili kresalo in žvepljenke, vsak pozna, zato ker jih že skor vsak namesto starega netila rabi. Le žalibog! da se tudi otroci ž njimi radi igrajo in je ta igrača že veliko škode napravila na svetu.

Al manj je znano, kdo je prvi iznajdel prižigavne klinčke?

Anglež John Walker, kemikar in tergovec s špecijskim blagom v Stoktonu je njih najdenik. Letos je umerl 1. dan majnika, 78 let star. Časnik „Newcastle Chronicle“ piše o tej znajdbi to-le: Gosp. Walker je iznajdel to prižigalo, ko je poskušal mnogoverstne kemiške stvari; izperva je prodajal škatljico takih klinčkov po 1 šilingu in 6 pencev (to je kakih 54 kr.) in si je s to kupčijo lep dnar pridobil. Al to ni dolgo terpelo. Profesor Faraday, potovaje po severnim Angležkem pride v Stokton, si kupi tako škatljico klinčkov, jo vzame seboj v London in v nekem učenem zboru govori o tej znajdbi in jo pokaže pričujočim. Kmali pa so zasledili to skrivnost in kako se narejajo ti klinčki. In od tistega časa je našlo to novo netilo pot po celem svetu.

(Kupčija s krotami). Kdo bi verjel, da tudi krote so kupčijsko blago, in vendar je taka. Že več let so krote potrebne pomočnice vertnarjem in vertnaricam